

Kendiliğinden kımıldayan eşya, olağanüstü denge durumları, düşünce güçleri ve asılı kalan cisimler gibi konular bilimsel açıdan çok az araştırılmıştır.

Parapsikoloji konusunda dünyaca tanınmış bir bilim adamı, metafizik güçlerin varlığını savunuyor:

***PSI: İnsanın bugüne kadar bilinen duygularıyla kavrayamadığı ve akıl yoluyla açıklayamadığı güçleri ifade eden bir deyimdir. Makalenin yazarı Hans J. Eysenck Londralı bir psikoloji profesörüdür ve PSI konusunda heyecan verici gözlemler yapmıştır.**

**PSI(*)
GERÇEKTEN
VARDIR!**

Prof. Hans J. EYSENCK

Ben; bilim çevrelerinde şüpheci, hiçbir şeye önceden inanmayan, inanabilmek için kesin delil isteyen, teorileri ispatlanmamış varsayım biçiminde kaldıkça reddeden bir insan olarak tanırım. Bütün araştırmalarımda doğrulukla uygulanmış Laboratuvar deneylerine dayandım ve hiçbir zaman bi

limsel usullerden şaşmadım. İşte bu sebepten birçok arkadaş ve meslektaşım, benim telepati ve olacağı görmek gibi çalışmalarına batıl inanç sayılan parapsikolojik olaylarla uğraştığını öğrenince hayretler içinde kaldılar!

İstatistiklere bakılırsa, bilim adamlarının %90'ı PSI'ye inanmamakta, hatta bunun tartışmasını bile yapmak istememektedir. Buna karşı, halkın %70'i böyle fizikötesi güçlerin varlığına inanmaktadır.

Peki, bilim adamlarının büyük çoğunluğu neden PSI'yi reddetmektedir? Vardığım sonuç, PSI'yi "ilgiye değmez" buldukları için bir tarafa attıklarıdır. İçlerinden pek azı PSI hakkında yazılar okumuş ya da bu konuda deneyler yapmıştır. Ancak: "PSI'nin olması imkânı yoktur, ondan dolayı da PSI olamaz" demek, hiç de bilimsel bir ispatlama yöntemi değildir!

Uzun yıllar boyunca konuyla ilgili yayınları inceledim. Kendim de bazı deneyler yaptım ve bu alanda başta gelen uzmanlar, özellikle J. B. Rhine ve eşi ile tanıştım. ABD'nin Durban şehrindeki Duke Üniversitesi'nde profesörlük yapmış olan Rhine (1885-1980), ayrıca 1935'ten beri dünyanın en tanınmış parapsikoloji laboratuvarlarından birini yönetmişti. Sonuçta, iki şıktan birini kabul etmek gerektiği kanısına vardım: Ya tekrarlanabilen ve her yerde ortaya çıkabilen PSI olayları vardır; ya da binlerce tanınmış bilim adamı bizi PSI'ya inandırmak için, kendi kendine uydurdukları ya da değiştirdikleri verileri kullanmaktadır. Bazı bilim çevreleri gerçekten böyle bir "komplo" olduğunu iddia etmişlerse de, ben buna katılmıyorum. Böyle sahtekârlıklar hangi bilim adamının şine yarar!

Şuna dikkati çekmem gerekir ki; PSI'nin varlığına inanmak, PSI hakkında bütün anlatılanlara, örneğin اسپریتizma (ruh çağırma) seanslarında olup bitenlere inanmak anlamına gelmez. Bu seanslar, bilimsel açıdan inandırıcı olmaktan uzaktır; çünkü bunlarda kontrollü deney şartları yaratılmamaktadır. Deneyci, düzenli bir deneyde dış etkenlerin sonucu etkilemesini önlemek için, deneyi belirli şartlar altında düzenler ve gözetir. Bundan dolayı, kontrolsüz serbest seanslar her türlü sahtekârlığa açıktır. Bunları, sahnelerdeki sihirbazlık gösterilerine benzetebiliriz. Orada da sihirbazlar görünüşte olağanüstü mucizeler gösterirler ama, biz bu görülenlerin ustalıklı düzenlenmiş bir "göz boyama" olduğunu biliriz. O halde ilk kural, ancak kontrollü deney (laboratuvar) şartları altında gerçekleştirilen olaylara inanmaktır. Gözeticiler ikinci kural; deneyimizi gerçekleştirme oranlarını sayısal olarak belirtebilecek biçimde düzenlemektir. Unutmayalım ki, deneylerde çoğunlukla rastlantı önemli rol oynar ve birçok PSI olayı rastlantı ile açıklanabilir. Örneğin diyelim ki, rüyanızda bir atın yarışı kazanacağını gördünüz ve ertesi günü gerçekten de yarışı o at kazandı. Bununla, geleceği görebildiğinizin inandırıcı biçimde ispatlanmış oldu mu? Hayır! Bilimsel açıdan önce a) kaç kişinin yarışı öncesi günü

Uykudaki PSI yeteneği: Deneyler, bu yeteneğin "gevşemiş bilinç" durumunda daha etkili olduğunu göstermiştir.

böyle bir rüya gördüğünü ve kaç kişinin rüyasının doğru çıktığını, b) sizin kaç kere böyle rüyalar gördüğünüzü ve bunların kaçının doğru çıktığını gerçekleştirme oranlarıyla belirlememiz gerekirdi. Tek bir rüyanın doğru çıkması, bilimsel değerlendirmeye esas olamaz.

Bazı hallerde, bilimle açıklanamayan olaylar insana çok inandırıcı gelebilir ve hatta şüpheçileri bile etkileyebilir. 1966'da Güney Galler'deki Aberfan'da bir felaket olmuş, yer kayması yüzünden şehrin bir bölümü toprak altında kalmıştı. Kazada 128'i çocuk olmak üzere 144 kişi hayatını kaybetmişti. Kazadan bir gün önce Aberfanlılar olayı önceden "gömüş" olanlar tarafından uyarılmıştı. Ne var ki, bu olay bile bizim sıkı bilimsel standartlarımıza uygun doğrulayıcı bir örnek sayılamaz.

Güzel ama, bu gibi olayları laboratuvar şartları altında nasıl inceleyebiliriz? Rhine, hiçbir suretle üzerinde oynanması imkânı olmayan deneysel usuller geliştirerek PSI'yi bilimsel temellere oturtan ilk kişilerdendir. Bir deneyinde eşit sayıda 5 ayrı sembolü (halka, yıldız, dalga, haç ve kare) taşıyan 25 kart bastırdı. Deneyin uygulandığı kimselere kartlar yüzleri kapalı olarak gösterilecek ve kendilerinden kapalı karttaki sembolü bulmaları istenecekti. İhtimal hesaplarına göre bir kimse ortalama 5 kartı doğru bilebilir. Rhine ise birçoklarının bu ortalamayı aştığını, birkaçının ise bunun çok üzerine çıktığını belirledi. Bu da Rhine'e göre, PSI'nin varlığını ispatlayan ilk delildir.

Önceleri anılan deneyin ve deneyi yapanların doğruluğundan şüphelenildi ama, sonradan psikologların aklına şöyle bir fikir geldi: Acaba Rhine'in açıkladığı veriler, öğrenme ve çalışmada belirlenen başarı grafiklerine uyuyor muydu? Örneğin çalışırken önce başarı grafiği yükselir, özellikle uzun

Bir laboratuvar deneyinde PSI yeteneği ölçüldü. Sol taraftaki kişi. sağ taraftaki deneycinin yüzdü kapalı olarak masaya koyduğu kartlara basılı sembolün ne olduğunu bulackatır. Kartlar kapalı olduğundan, sembolleri duydu üstü güçleri ile keşfetmeye çalışıyor.

süren tekdüze bir çalışmadan sonra düşer, için artık bitmek üzere olduğu zaman tekrar yükselir. Gerçekten de Rhine'in verilerinde aynı eğilimlere rastlandı.

Bütün bunlara rağmen, deneycinin bazı tutum ve davranışlarıyla denenen kimseler üzerinde etkili olduğu düşünölebilir. Alman fizikçisi Helmut Schmidt bu ihtimali önlemek için deney düzenini bir bilgisayara bağlamış ve sayı birimi olarak Strontium-90'in parçalanmasından yararlanmıştır. Şöyle ki, Strontium-90 parçalanırken insan eli değmeksizin 4 küçük lambanın parıldaması sağlanır. Deneyin uygulandığı kimseden, önce hangi lambanın parıldayacağını bilmesi (öngörme testi) ya da bir lambanın daha çok yanmasını sağlaması (zihinsel etkileme testi) istenir. Bu deneylerin sonucunda, Schmidt birçok insanın ihtimal yasalarına adeta meydan okuduğunu gördü. Schmidt'in deney düzeni tamamen otomatik olduğundan ve insan eli değmediğinden, deneyin çok inandırıcı olduğu söylenebilir.

1970'te, iki Amerikalı öğrenci olan Robert Brier ve Walter Tyminski'nin aklına birkaç insanın "zihinsel gücü"nü birleştirmek geldi. Rhine'in daha önce anlattığımız kart deneyinde özellikle başarılı olan kimseler; belirli bir günün belirli bir saat ve dakikasında rulet masasındaki kırmızı ya da siyah renk serisini önceden bileceklerdi. Brier ve Tyminski, belirlenen tarihte oyun salonuna geldiler ve... gerçekten de kazandılar!

Oyun masasında PSI yeteneği: Geleceği görebilen ya da madeni cisimleri zihin gücüyle büköbilen kimselerin, rulet ya da bakara gibi taliht oyunlarında da başarılı olabilecekleri sanılmaktadır.

Hiçbir insan ötekine benzemez. Herkesin özel yetenekleri vardır. Muhtemelen PSI yeteneği de insandan insana değişmektedir ve karakter özellikleriyle ilişkilidir. Birçok deneyler, dışa açık insanların içine kapanık insanlardan daha büyük bir PSI duyarlığına sahip olduğunu göstermiştir. Deneylerde uysal koyunlar (PSI'ye inananlar), inatçı keçilerden (PSI'ye inananmayanlar) daha iyi sonuçlar almaktadır. Günlük hayatımızda da buna benzer birçok örnek yok mudur acaba?

Yatırımlar uzmanı John Mihalasky ile elektrokimya mühendisi Douglas Dean, şaşılacak başarılar kazanmış bazı girişimci ve yöneticilere bu başarılarının sırrını sordular. Girişimciler alım-satımda önzelerine dayandıklarını, yöneticiler ise daima doğru seçimi yaptıklarını söylüyorlar. John Mihalasky ile Douglas Dean; sadece bilgisayara dayanan ve insan eli değmeyen bir deneyde, 5.000 kadar girişimci ile yöneticiden 100 rakkamlı bir sayı serisini önceden bilmelerini istediler. Sonra, her birinin deneydeki başarı oranını işteki başarı oranı ile karşılaştırdık. Sonuçta, rakkamları doğru bilme oranı ile işteki başarı oranı arasında nayret verici bir paralellik olduğu belirlendi. Bunda rastlantının rol oynadığını ya da rakkamlarla oynandığını iddia etmek biraz güç olsa gerektir!

Insanda olacağı önceden bilmek yeteneği yanında, psikokinez dediğimiz eşyayı zihinsel güçle kımıldatma yeteneği vardır. Bu, en alışılmadık ve halkın varlığına en az inandığı

PSI biçimidir. Madencilik bilimi profesörü John Hasted ile Fransa'da Dr. Crussard ve Dr. Bouvast, bu konuda temel araştırmalar yapmışlardır. Hasted'in anlatacağımız deney düzeni, laboratuvar şartlarında hazırlanmış deneylerin neden öyle Un Geller gibi kimselerin serbest deneylerinden daha inandırıcı olduğunu açıkça göstermektedir. Hasted, önce metal bükücülerle deney yaptı. Deneyde onların metal bükme gücünü, metal parçası üzerinde meydana gelen bükülmeyi ölçerek belirlemeye çalıştı. Bunun için, metal bir çubuğun sırtına genişleme ölçüm bantları yerleştirdi. Bu bantlar, metal büküldüğü zaman elektrik sinyalleri yayınlırlar. Hasted aynı düzenle birçok paralel deney yaptı ve çoğu halde büküme sinyalleri aldı. Deneye tabi tutulan kişiler deney sırasında metal çubuklardan metrelerce uzakta bulunuyorlardı. Bundan dolayı sonuçta deneycinin fark edemeyeceği biçimde oynamaları söz konusu olamazdı.

Hasted'in anılan iki Fransız bilgini ile birlikte yaptığı deneylerde elde ettiği sonuçlar da aynı ölçüde etkileyicidir. Bunlarda kullanılan deney malzemesi, normal insan gücü ile bükülemeyecek bir metal parçası idi. Deney sırasında Fransız metal bükücüsü Jean-Paul Girard metalin yüzünü hafifçe okşarken, Crussard da seansı videoya alıyordu. Sonuçta, metal üzerinde ancak üç insanın ortak gücüyle oluşturulabilecek bir bükülme meydana geldiği görüldü!

En etkileyici sonuçlar, kuramsal açıdan 'imkânsız' olanlardır. Hasted, bu konuda yapılmış olağanüstü iki deneyi anlatıyor: Birinci deneyde kırılğan bir metal alaşımı kullanılmıştı. Böyle bir alaşım, belirli bir zamandan daha kısa sürede belirli bir açıdan fazla bükülemez. Eğer daha çabuk bükülürse kırılır, ancak yavaş yavaş bükülebilir. Ne var ki Hasted; bükücülerin metali kritik zaman sınırının altında bir sürede büküğünü belirlemiş ve bu bükülmenin, alaşımın fiziksel özelliklerine aykırı olduğu halde, psikokinez yani zihinsel etkileme yoluyla gerçekleştirilmiş olduğu kanaatine varmıştır.

PSI ile kaşık bükme olayı: İsraili Uri Geller (sağda), Wim Thoeke (solda) ile televizyona çıktığı zaman, şiddetli bir tartışma başladı: Acaba Geller gerçekten PSI yeteneğine sahip miydi, yoksa sadece el çabukluğu mu gösteriyordu?

İkinci deney, plastik deformasyon (biçim bozulması) deneyi idi. Hasted; bir metal bükücünün verilen kaşığı hafifçe ovaladıktan sonra kendisine iade ettiği zaman, kaşığın sakız görünümünü almış olduğunu söylüyor ve şunu ekliyor: "En sıkı biçimde gözetlenmiş bulunan bu deneyde kaşıktaki şekil bozukluğunun hıfıyle sağlandığına ihtimal veremem." Gerçekten de kaşıktaki böyle bir deformasyon ancak cıva tuzları gibi aşındırıcı kimyasal maddelerle temas halinde sağlanabilir. Ancak bu tuzlar, metalin rengini gözle açıkça görülecek biçimde değiştirirler. Ayrıca; böyle bir reaksiyon sonucunda kaşığın ağırlığı da değişir. Ne var ki, Hasted kaşığı deneyden önce ve deneyden sonra tartmış ve hiçbir değişiklik bulmamıştır.

Parapsikolojik güçler eğitilebilir ve ortalamanın üstüne çıkarılabilir. Bunda en basit bir usul, deneyin uygulandığı kimseye hemen doğru ya da yanlış bildiğini söylemektir. Öğre-

Bir PSI olayı: Masa görünüşte havada asılı kalıyor. Çok kimse böyle olaylara şahit olmuşsa da, bilim adamları bunları şüpheyle karşılamaktadır.

Bir felâkettten önce ortaya çıkan PSI yeteneği: 1966'da Güney Galler'deki Aberfan'da 144 kişi toprak kayması sonucunda hayatını kaybetti. Halbuki olaydan bir gün önce, bunu rüyalarında görmüş olanlar tarafından uyarılmışlardı

nirken de nerede yanlışımızı bilmezsek, bilgimizi ilerletmeyiz. Rhine; kart deneyi uygulanan kişileri iki gruba ayırmıştı. Birinci gruptakilere, bir kartı doğru bilip bilmedikleri hemen söyleniyordu. İkinci gruptakilere ise sonuç ancak deney serisi bittikten sonra açıklanıyordu. Sonucun hemen kendilerine açıklandığı birinci grubun daha başarılı olduğu görüldü. O halde olağandışı yetenekler eğitilebilir.

Deneylerde dış çevrenin de etkili olduğu görülmüştür. İnsanın duyulan çok hassastır. Dış uyarılar bizim dikkatimizi dağıtır, zihnimizi istediğimiz ölçüde PSI deneyleri üzerinde toplayamayız. Bunu, "Ganzfeld tekniği" ile önleyebiliriz. Bu usulde, denencen kimsenin gözleri üzerine kesilmiş pingpong

topunda bir kapak takılır. O zaman göze sadece dağılımsız bir ışık gelir, dikkatin başka yere çekilmesi önlenir. Diğer duyarlar da benzer usullerle köreltilir. Böylece dikkat, sadece yapılan deney üzerinde toplanabilirse; başarı oranı daha yüksek olur

Şu sonuca vardım ki, PSI gerçekten mevcuttur ve varlığı hakkındaki deliller; diğer psikolojik olaylardakinden çok daha inandırıcı olup, istatistik verilere bağlanabilmiştir.

Parapsikolojinin olmadığını iddia edebilmek için, fiziksel evren hakkındaki bilgimizin eksiksiz olması gerekir. Halbuki evren hakkında daha pek çok şeyi bilmiyoruz. İç evrenimiz hakkında bildiklerimiz ise, dış evren hakkında bildiklerimizden de azdır. En iyisi, alçakgönüllü davranarak bu konuda bilgilerimizin henüz sınırlı olduğunu kabul etmek, diğer yandan ciddi bilimsel deneyleri sürdürmektir.

Bazıları, PSI'yi açıklayacak bir teori geliştirilmedikçe PSI'nin bir değeri olamayacağını ileri sürmektedir. Buna katılmıyorum. Çekim kanunları ve relativite, Newton ve Einstein bu konudaki denklemleri geliştirmeden önce de mevcuttu! Umarım ki, zamanla fizikçilerin PSI hakkında duyduğu şüpheler dağılacak ve daha iyileştirilmiş deney düzenleriyle sınanan bir PSI teorisi geliştirilebilecektir.

P. M. den kısaltarak çeviren: Dr. Ergin KORUR

Bir işe girişmek için iyi bir gerekçemiz yoksa, ona başlamamak için iyi bir neden var demektir.

W. SCOTT

Yanılı insanlar içindir, ancak silginiz kaleminizden önce bitiyorsa, fazlaca yanlış yapıyorsunuz demektir.

J. JENKINS